

Předmluva – Memorix	XI
Předmluva – Memorix histologie	XII
Memorix vzdělávací systém	XIV
Využití histologie v patologii a význam histologie pro klinické obory	XV
Poděkování všem, kteří pomohli vytvořit Memorix anatomie	XVIII
Poděkování studentským organizacím	XX
Memorix tým – medailonky	XXII

I. Úvod do histologie 1

Ivan Varga, Zbyněk Tonar, Jan Balko, David Kachlík, Radovan Huďák

1 Definice	2	5 Slovenská historie histologie	7
2 Termíny, zkratky a česko-slovenský anatomicko-histologický slovník	3	6 15+ milníků histologie	8
3 Světová historie histologie	4	7 Eponyma – termíny dle osobnosti	10
4 Česká historie histologie	6	8 Poděkování recenzentům a použitá literatura	12

II. Cytologie 13

Ivan Varga, Zbyněk Tonar, Jan Balko, David Kachlík, Radovan Huďák

1 Úvod	14	5.10 Cytoskeleton – Cytoskelet	38
2 Objev buněk a buněčná teorie	17	5.11 Centrosoma/cytopentrum et centriolum – Centrozom a centriol	40
3 Funkční charakteristika živočišných buněk	18	6 Morfologie specializovaných buněk	40
4 Morfologie buněk člověka	19	7 Životní projev buňky	42
5 Základní stavba buněk	21	7.1 Přenos látek přes membránu, endocytóza a exocytóza	42
5.1 Plasmalemma – Buněčná membrána a biomembrány	22	7.2 Buněčný cyklus (mitóza a meióza)	46
5.2 Nucleus – Buněčné jádro	24	7.3 Buněčná smrt (apoptóza a nekróza)	48
5.3 Cytoplasma – Cytoplazma	29	7.4 Regenerace buněk a tkání (kmenové buňky)	50
5.4 Mitochondrie	30	8 Tabulky	51
5.5 Ribozomy	32	9 Popis buněk	52
5.6 Reticulum endoplasmicum – Endoplazmatické retikulum	33	10 Elektronogramy	54
5.7 Apparatus/complexus golgiensis – Golgiho aparát/komplex	34	11 Otázky a obrázky k opakování	60
5.8 Lysosoma et peroxysoma – Lyzozom a peroxizom	35	12 Poděkování recenzentům a použitá literatura	62
5.9 Inclusiones cytoplasmicae – Buněčné inkluze	36		

III. Obecná histologie 63

Zbyněk Tonar, Jan Balko, Ivan Varga, David Kachlík, Radovan Huďák

1 Obecná histologie	64	2 Čtyři typy tkání	65
---------------------------	----	--------------------------	----

III. 1 Epitelová tkáň 67

Martin Gavač, Alžběta Blanková, Jan Balko, Zbyněk Tonar, Ivan Varga, David Kachlík, Radovan Huďák

1 Úvod	68	3 Žlázy	78
2 Charakteristika a původ epitelů	70	3.1 Stavba exokrinních žláz	83
2.1 Bazální membrána – Membrana basalis	71	4 Rozhodovací algoritmy	84
2.2 Polarita epitelových buněk, diferenciace buněčné membrány a buněčné spoje	71	4.1 Rozhodovací algoritmus epitelů	84
2.3 Dělení epitelů	74	4.2 Rozhodovací algoritmus pro krycí epitely	84
2.4 Plošné epitely	76	5 Mikrofotografie	86
		6 Otázky a obrázky k opakování	90
		7 Poděkování recenzentům a použitá literatura	92

Zbýněk Tonar, Jan Balko, Ivan Varga, David Kachlák, Radovan Huďák

1 Úvod	94	6 Mechanické vlastnosti pojivových tkání	116
2 Buňky pojivové tkáně	96	7 Metastazování a epitel-mezenchymová přeměna	118
3 Vláčna mezibuněčné hmoty	100	8 Tabulky a schémata	118
4 Základní mezibuněčná hmota	102	8.1 Tabulka – Přehled glykosaminoglykanů (GAG) v mezibuněčné hmotě pojivových tkání	118
5 Základní dělení pojivové tkáně	104	8.2 Schéma – Druhy pojiva	119
5.1 Textus connectivus proprius – Vazivo	104	8.3 Tabulka – Výskyt buněk monocyto-makrofágového systému	119
5.2 Textus cartilagineus – Chrupavka	107	9 Mikrofotografie	120
5.2.1 Struktury kloubu, synoviální membrána a kloubní chrupavka	109	10 Otázky a obrázky k opakování	126
5.3 Textus osseus – Kost	110	11 Poděkování recenzentům a použitá literatura	128
5.3.1 Osifikace (osteogeneze) – Kostnatění	114		
5.3.2 Přestavba a hojení kosti	116		

Richard Adamčík, Jan Balko, Zbýněk Tonar, Ivan Varga, David Kachlák, Radovan Huďák

1 Úvod	130	6.2 Tabulka – Typy vláken kosterní svaloviny	144
2 Obecná část	132	7 Algoritmus – Typy svaloviny	145
3 Kosterní svalovina	133	8 Elektronogram myokardu	145
4 Srdeční svalovina	139	9 Mikrofotografie	146
5 Hladká svalovina	141	10 Otázky a obrázky k opakování	148
6 Tabulky	144	11 Poděkování recenzentům a použitá literatura	150
6.1 Tabulka – Typy svaloviny	144		

Zbýněk Tonar, Jan Balko, Ivan Varga, David Kachlák, Radovan Huďák

1 Úvod	152	9 Neuronální plasticita a regenerace	160
2 Výskyt nervové tkáně	153	10 Tabulky	161
3 Periferní nerv	153	10.1 Tabulka – Umístění a charakteristika buněk neuroglie	161
4 Neuron – Nervová buňka	154	10.2 Tabulka – Neurotransmitery	161
5 Vzruchová aktivita	156	11 Mikrofotografie	162
6 Synapsis – Synapse	157	12 Schéma – Neurony a neuroglie	164
7 Neuroglie	158	13 Otázky a obrázky k opakování	165
8 Obaly neuronů a myelinizace	159	14 Poděkování recenzentům a použitá literatura	166

Jan Balko, Zbýněk Tonar, Ivan Varga, David Kachlák, Radovan Huďák

1 Úvod	168	3.4 Krvetvorba – monopoéza	181
2 Sanguis (haema) – Krev	170	3.5 Krvetvorba – lymfopoéza	182
2.1 Erytrocyty – Červené krvinky	171	3.6 Krvetvorba – trombopoéza	183
2.2 Leukocyty – Bílé krvinky	172	4 Tabulky a schémata	184
2.2.1 Bílé krvinky – granulocyty/polymorfonukleáry	172	4.1 Tabulka – Krevní obraz	184
2.2.2 Bílé krvinky – agranulocyty/mononukleáry	174	4.2 Schéma – Arnetovy třídy	184
2.3 Trombocyty – Krevní destičky	175	4.3 Schéma – Krvetvorba	185
3 Hematopoéza – Krvetvorba	176	5 Mikrofotografie	186
3.1 Krvetvorba – krevní řady	177	6 Otázky a obrázky k opakování	188
3.2 Krvetvorba – erytropoéza	178	7 Poděkování recenzentům a použitá literatura	190
3.3 Krvetvorba – granulopoéza/myelopoéza	180		

IV. Speciální histologie 191

IV. 1 Srdce a krevní cévy 193

Jan Balko, David Kachlík, Zbyněk Tonar, Ivan Varga, Radovan Hudák

1 Úvod	194	7 Venae – Žíly	206
2 Obecná část	196	8 Mikrofotografie	208
3 Cor – Srdce	198	9 Rozhodovací algoritmus pro krevní cévy	210
4 Obecná stavba cévy	201	10 Tabulka – funkce endotelu	210
5 Arteriae – Tepny	202	11 Otázky a obrázky k opakování	211
6 Vasa capillaria – Vlasečnice/kapiláry	204	12 Poděkování recenzentům a použitá literatura	212

IV. 2 Lymfatický a imunitní systém 213

Jan Balko, Ivan Varga, Zbyněk Tonar, David Kachlík, Radovan Hudák

1 Úvod	214	6 Splen/lien – Slezina	228
2 Obecná část	216	7 Tonsillae – Mandle/tonzily	230
2.1 Orgány imunitního systému	217	8 MALT (Mucosa-associated lymphoid tissue) – Slizniční lymfoidní tkáň	231
2.2 Noduli lymphoidei – Mízní uzlíky / lymfatické folikuly	218	9 Vasa lymphatica – Mízní cévy	231
2.3 Zrání B-lymfocytů	219	10 Schéma imunitních buněk	233
2.4 Buňky specifické imunity	220	11 Rozhodovací algoritmus imunitních orgánů	233
3 Thymus – Brzlík	222	12 Mikrofotografie	234
3.1 Zrání T-lymfocytů	224	13 Otázky a obrázky k opakování	237
3.2 Dělení zralých T-lymfocytů	225	14 Poděkování recenzentům a použitá literatura	238
4 Medulla ossium – Kostní dřev	226		
5 Nodi lymphoidei/lymphatici (lymphonodi) – Mízní/lymfatické uzliny	226		

IV. 3 Trávicí systém 239

Martin Gavač, Jan Balko, Zbyněk Tonar, Ivan Varga, David Kachlík, Radovan Hudák

1 Úvod	240	4 Pharynx – Hltan	260
2 Obecná stavba stěny trávicí trubice	242	5 Oesophagus – Jícen	261
3 Cavitas oris – Ústní dutina	245	6 Gaster – Žaludek	262
3.1 Labia oris – Rty	246	7 Intestinum tenue – Tenké střevo	265
3.2 Bucca – Tvář	247	8 Intestinum crassum – Tlusté střevo	268
3.3 Palatum – Patro	247	9 Hepar – Játra	272
3.4 Dentes – Zuby	248	10 Vesica biliaris/fellea – Žlučník	276
3.4.1 Zuby – Sklovina (enamelum)	249	11 Žlučové cesty	277
3.4.2 Zuby – Zubovina / dentin (dentinum)	251	12 Pancreas – Slinivka	278
3.4.3 Zuby – Cement / Tmel (Cementum)	253	13 Mikrofotografie	280
3.4.4 Zuby – Zubní dřev (pulpa dentis)	254	14 Tabulky – Buňky a struktury střeva	288
3.4.5 Dentoalveolární spojení – fixace zubu v čelisti	255	15 Otázky a obrázky k opakování	289
3.5 Gingiva – Dáseň	255	16 Poděkování recenzentům	292
3.6 Lingua – Jazyk	256	17 Použitá literatura	292
3.7 Glandulae salivariae – Slinné žlázy	258		

IV. 4 Dýchací systém 293

David Kachlík, Jan Balko, Zbyněk Tonar, Ivan Varga, Radovan Hudák

1 Úvod	294	7 Pulmones – Plice	303
2 Obecná část	296	8 Pleura – Pohrudnice	307
2.1 Obecná stavba dýchacích cest	297	9 Schémata	308
2.2 Buňky epitelu dýchacích cest	298	9.1 Schéma – průduškový a sklípkový strom	308
3 Cavitas nasi – Nosní dutina	299	9.2 Schéma – epitel v dýchacím systému	308
3.1 Sinus paranasales – Vedlejší nosní dutiny	299	10 Mikrofotografie	310
4 Pharynx – Hltan	300	11 Rozhodovací algoritmus	312
5 Larynx – Hrtan	300	12 Otázky a obrázky k opakování	312
6 Trachea – Průdušnice	302	13 Poděkování recenzentům a použitá literatura	314

IV. 5

Močový systém

315

Jan Balko, Zbyněk Tonar, Ivan Varga, David Kachlík, Radovan Hudák

1 Úvod	316	6 Urethra – Močová trubice	328
2 Obecná část	318	7 Mikrofotografie	330
3 Ren – Ledvina	319	9 Schémata – nefron a ledvinné tělísko	333
4 Ureter – Močovod	326	10 Otázky a obrázky k opakování	334
5 Vesica urinaria – Močový měchýř	327	11 Poděkování recenzentům a použítá literatura	336

IV. 6

Mužský pohlavní systém

337

Alžběta Blanková, Jan Balko, Zbyněk Tonar, Ivan Varga, David Kachlík, Radovan Hudák

1 Úvod	338	11 Glandula bulbourethralis Cowperi – Bulbouretrální žláza	352
2 Obecná stavba	340	12 Penis – Pyj	352
3 Testis – Varle	341	13 Ejakulát	354
3.1 Spermatogeneze	343	14 Schémata	355
4 Intratestikulární vývodní pohlavní cesty	346	14.1 Schéma – spermatocytogeneze	355
5 Epididymis – Nadvarle	346	14.2 Schéma – epitel v mužských pohlavních cestách	355
6 Ductus deferens – Chámovod	348	15 Mikrofotografie	356
7 Funiculus spermaticus – Semenný provazec	348	16 Algoritmus na tubulózní struktury	360
8 Glandula vesiculosa – Měchýřková žláza	349	17 Otázky a obrázky k opakování	361
9 Ductus ejaculatorius – Vstříkovací vývod	349	18 Poděkování recenzentům a použítá literatura	362
10 Prostata – Předstojná žláza	350		

IV. 7

Ženský pohlavní systém

363

Alžběta Blanková, Ivan Varga, Jan Balko, Zbyněk Tonar, David Kachlík, Radovan Hudák

1 Úvod	364	7 Organa genitalia feminina externa – Vnější ženské pohlavní orgány	382
2 Organa genitalia feminina – Ženské pohlavní orgány	366	8 Raný vývoj zárodka a plodové obaly	384
3 Ovarium – Vaječník	366	9 Placenta – Plodové lůžko	386
3.1 Oogeneze – Vývoj a zrání vajíček	368	10 Funiculus umbilicalis – Pupečník	388
3.2 Vývoj folikulů	370	11 Schémata	388
3.3 Hematofolikulární bariéra a atrézie folikulů	372	11.1 Schéma – Oogeneze a fertilizace	388
3.4 Luteogeneze – Vývoj žlutého tělíška	372	11.2 Schéma – Ovariální a menstruační cyklus	389
3.5 Ovariální (vaječnickový) cyklus	374	11.3 Schéma – Děložní žlázy	389
4 Tuba uterina – Vejcovod	375	12 Mikrofotografie	390
5 Uterus – Děloha	376	13 Otázky a obrázky k opakování	394
5.1 Menstruační (endometriální) cyklus	380	14 Poděkování recenzentům a použítá literatura	396
6 Vagina – Pochva	381		

IV. 8

Nervový systém

397

Zbyněk Tonar, Jan Balko, Ivan Varga, David Kachlík, Radovan Hudák

1 Úvod	398	9 Meninges – Pleny	409
2 Vývoj nervového systému	400	10 Claustrum haematoencephalicum – Hematoencefalická bariéra	409
3 Periferní nerv	401	11 Mikrofotografie	410
4 Ganglia – Zauzliny	402	12 Rozhodovací algoritmus pro buňky CNS	413
5 Medulla spinalis – Mícha	403	13 Otázky a obrázky k opakování	413
6 Cerebellum – Mozeček	404	14 Poděkování recenzentům a použítá literatura	414
7 Telencephalon – Koncový mozek	406		
8 Liquor cerebrospinalis – Mozkomíšní mok	408		

David Kachlík, Jan Balko, Zbyněk Tonar, Ivan Varga, Radovan Hudák

1 Smysly – úvod	416	1.4.6 Structurae accessoriae oculi – Přídavná ústrojí oka ...	433
1.1 Receptory	418	1.5 Auris – Ucho	436
1.1.1 Mechanoreceptory, nociceptory a termoreceptory – Kožní tělíska	419	1.5.1 Auris externa – Vnější ucho	437
1.1.2 Interoceptory – Receptory vnitřního prostředí	420	1.5.2 Auris media – Střední ucho	437
1.1.3 Proprioceptory – Receptory pohybového systému	421	1.5.3 Auris interna / organum vestibulocochleare – Vnitřní ucho	438
1.2 Organum gustatorium – Chuťové ústrojí	422	2 Kůže – úvod	441
1.3 Organum olfactorium – Čichové ústrojí	423	2.1 Epidermis – Pokožka	442
1.4 Organum visus – Zrakové ústrojí	424	2.2 Dermis/corium – Škára	444
1.4.1 Tunica fibrosa bulbi – Vazivová vnější vrstva	425	2.3 Tela subcutanea / subcutis / hypodermis – Podkoží	445
1.4.2 Tunica vasculosa bulbi / uvea – Cévnatá střední vrstva / žilnatka	426	2.4 Typy kůže	445
1.4.3 Lens – Čočka	428	2.5 Adnexa cutis – Přídavné kožní orgány / kožní adnexa/deriváty	446
1.4.4 Tunica interna bulbi / retina – Nervová vnitřní vrstva / sítnice	429	2.6 Mamma et glandula mammaria – Prs a mléčná žláza	450
1.4.5 Camerae bulbi et corpus vitreum – Oční komory a sklivec	432	3 Mikrofotografie	452
		4 Otázky a obrázky k opakování	458
		5 Poděkování recenzentům a použitá literatura	460

Alžběta Blanková, David Kachlík, Jan Balko, Zbyněk Tonar, Ivan Varga, Radovan Hudák

1 Úvod	462	6 Glandula suprarenalis – Nadledvina	470
2 Obecná část	463	7 Insula pancreatica – Slivinkový (Langerhansův) ostrůvek	473
3 Hypophys / glandula pituitaria – Hypofýza/podvěsek	463	8 Glandula pinealis – Šišinka	474
3.1 Adenohypophysis / lobus anterior – Adenohypofýza / přední lalok	464	9 Difušní endokrinní systém (DES)	475
3.2 Neurohypophysis / lobus posterior – Neurohypofýza / zadní lalok	466	10 Paraganglia	475
4 Glandula thyroidea – Štítná žláza	467	11 Mikrofotografie	476
5 Glandula parathyroidea – Příštítná žláza	468	12 Otázky a obrázky k opakování	479
		13 Poděkování recenzentům a použitá literatura	480

Zbyněk Tonar, Ivan Varga, Jan Balko, David Kachlík, Radovan Hudák

1 Světelný mikroskop	482	7 Zpracování krevního nátěru (roztěru)	492
1.1 Vznik obrazu v mikroskopu	483	8 Průkaz vybraných látek na histologické úrovni	493
1.2 Pozorovací techniky ve světelné mikroskopii	484	9 Příklady antigenů prokazovaných v imunohistochemii	493
2 Elektronová mikroskopie	485	10 Popis části mikroskopu	494
2.1 Srovnání světelného a elektronového mikroskopu	486	11 Algoritmus zpracování preparátů	494
3 Zpracování vzorků pro histologii	486	12 Zajímavosti z mikroskopovací techniky	495
3.1 Technika zmrazených řezů	488	13 Přehled barvení	496
3.2 Slovníček pojmů používaných pro barvení	488	14 Artefakty ve světelné mikroskopii	498
3.3 Barvení histologických preparátů	489	15 Praktické typy k mikroskopování	500
4 Speciální metody v histologii a příbuzných oborech	490	16 Otázky a obrázky k opakování	506
5 Slovníček pojmů pro imunohistochemii	491	17 Použitá literatura	507
6 Zpracování zubu a kosti	492	18 Poděkování recenzentům	508

Zbyněk Tonar, Jan Balko, David Kachlík, Ivan Varga, Radovan Hudák

1 Appendix 1: Okénko do histologie savců	509	2 Appendix 2: Cytologický slovník	516
--	-----	---	-----